

представлених на рис. 1 [1, с. 29]. Отже, одним з найбільш важливих індикаторів та показників високого рівня конкурентоспроможності соціально-трудового потенціалу є вдала та системна соціально-економічна політика органів державної влади, спрямована на запобігання трудовій еміграції працівників, особливо висококваліфікованих. Інструментами такої політики є не стільки висока заробітна плата, рівень якої за умов ринкової економіки більшою мірою визначається співвідношенням попиту та пропозиції на ринку праці, ніж директивними заходами держави, оскільки ефективне законодавче регулювання тих сфер господарської діяльності, в яких найчастіше задіяні висококваліфіковані фахівці, тобто правовий захист результатів праці вітчизняних спеціалістів [3, с. 72-73].

Література: 1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Підручник для ВНЗ (затв. МОН України), 4-е вид. - К: Знання, 2009. – 390 с. – С. 25-88. 2. http://economy-zt.info/files/e-region/year_2011/sesr_02_2011.pdf 3. Семикіна М. В. Регулювання конкурентоспроможності у сфері праці / відп. ред. В. В. Онікієнко. – Кіровоград: ПВЦ «Мавік», 2004. – 146 с. – С. 72-73.

*Казакова М.Г.,
аспірант Інституту економіки промисловості НАН України,
м. Донецьк, Україна*

НАПРЯМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПРОМИСЛОВОГО РЕГІОНУ

Характерною рисою світової економіки в ХХІ ст. є загострення конкурентної боротьби, що зумовлює прагнення держав до постійного економічного зростання та нарощування довгострокових конкурентних переваг. Вагомим фактором підвищення конкурентоспроможності економіки країни є стабільний розвиток її виробничої сфери. Однак такий розвиток породжує екологічні проблеми техногенного характеру: виснаження озонового шару, глобальна зміна клімату внаслідок «парникового ефекту», забруднення атмосферного повітря та водоймищ тощо.

Проблемам взаємозв'язку економічного розвитку та екологічної безпеки присвячено багато праць вітчизняних і закордонних учених, у т. ч. питання екологізації виробництва розкрито у роботах Р. Костанза [1], С. Харічкова [2], формування стратегії та створення умов для переходу на засади сталого розвитку – Т. Панайотоу [3], І. Александрова, О. Половяна [4] та ін.

Проте ефективне впровадження існуючих розробок щодо екологізації виробництва потребує врахування аспекту наявності незбалансованості у розвитку промисловості в різних регіонах країни і, відповідно, у рівні їх екологічного стану. Метою даної роботи є обґрунтування можливих напрямів екологізації виробництва промислового регіону як джерела найвагомішого впливу на природне середовище. Регіональна промислова політика в контексті екологізації виробництва орієнтована на формування сучасних наукоємних галузей промисловості, які забезпечують стійкий економічний розвиток, використовують новітні технології комплексної та безвідходної переробки ресурсів, відповідають вимогам соціальної та екологічної безпеки і перспективним напрямом соціально-економічного розвитку країни.

Ефективним економічним інструментом екологізації та забезпечення сталого розвитку промислового регіону є створення еко-промислових груп (кластерів) (рис. 1). Реалізація стратегії кластероорієнтованої промислової політики в контексті екологізації виробництва регіону дозволить досягти таких цілей: підвищити рівень економічної, соціальної, екологічної безпеки; підвищити конкурентоспроможність і продуктивність учасників кластера за рахунок впровадження інновацій; забезпечити високу якість послуг за рахунок ефекту синергії і уніфікації підходів в логістиці, інформаційних технологіях тощо; підвищити рівень зайнятості економічно активного населення; сприяти ефективному виходу на зарубіжні ринки і закріпленню на них. Реалізація екологізації виробництва регіону повинна здійснюватися на підставі використання низки адміністративних та економічних інструментів.

1. Адміністративні інструменти – це засоби, які безпосередньо впливають на поведінку забруднювачів навколишнього природного середовища шляхом встановлення та застосування законодавчих та нормативно-правових актів, що визначають цілі, стандарти, технології, яким необхідно слідувати. У разі порушень передбачаються санкції (сплата штрафів, адміністративна або кримінальна відповідальність). При цьому забруднювач не має поведінкового вибору та

повинен підкоритися встановленим вимогам або платити штрафи відповідно до правових і адміністративних процедур¹.

2. Економічні інструменти – це засоби впливу на ціноутворення та кінцеву продукцію. Ці методи засновані на економічних стимулах, які впливають на економічних агентів шляхом оподаткування певних товарів та фінансових трансфертів. Вони надають економічним агентам свободу вибору шляху адаптації своєї діяльності, дозволяючи їм досягати поставлених цілей найбільш вигідним при даних обмеженнях способом.

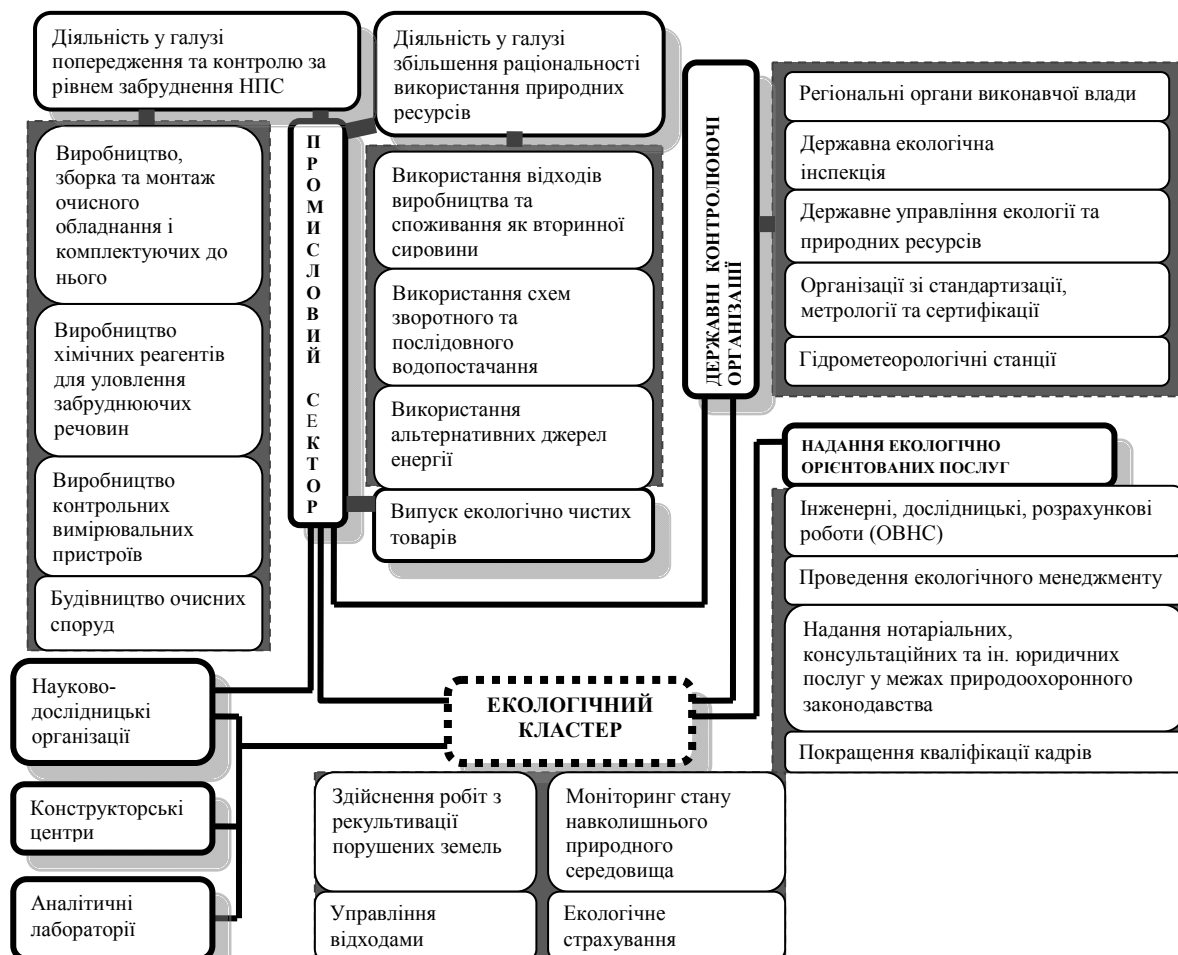

Рис. 1. Узагальнена структура регіонального кластера екологічної економіки

Для поступового впровадження екологізації виробництва та контролювання цього процесу доцільно на регіональному рівні при державних обласних адміністраціях створити консультаційно-контролюючі центри з питань екологізації виробництва підприємств регіону, основними завданнями яких є: оцінка стану формування передумов для екологізації виробництва; аналіз поточного рівня екологізації виробництва регіону; контроль за процесом забезпечення екологізації виробництва, виконанням вимог законодавства; надання консультацій суб'єктам господарювання з питань екологізації виробництва; підготовка та подання власних пропозицій і розгляд рекомендацій інших органів, підприємств, установ щодо екологізації виробництва. Основним джерелом фінансування є бюджетні трансферти із державного або місцевого бюджету. Додатковим джерелом фінансування можуть виступати екологічні платежі, а також платежі за послуги, які надаються регіональним центром.

Отже, для впровадження практичних дій щодо зміни парадигми суспільного розвитку від технократичного до екологічно-орієнтованого підходу до природокористування є необхідним здійснення переходу на засади сталого розвитку, основним етапом якого є екологізація виробництва. До напрямів її реалізації належать створення еко-промислових груп, використання

¹ Види та зміст адміністративних та екологічних інструментів екологізації виробництва наведено у [4].

відповідних адміністративних та економічних інструментів, а також організація на базі державних обласних адміністрацій консультативно-контролюючих центрів з питань екологізації виробництва підприємств регіону. Практичне впровадження рекомендацій щодо впровадження екологізації виробництва регіонів сприятиме активізації процесів зміни якісних характеристик соціально-економічних систем в умовах екологічних обмежень для забезпечення можливості задоволення потреб майбутніх поколінь.

Література: 1. Robert Costanza. Ecological economics: The science and management of sustainability. – Columbia University Press, 1991. – 525 p. 2. Харічков С.К. Екологічно чисте виробництво: інституційні передумови, шляхи та механізми їх активізації в Україні / С.К. Харічков, Н.М. Андрєєва // Економіст. – 2010. – №10. – С. 25-29. 3. Theodore Panayotou. Economic instruments for environmental management and sustainable development [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://classwebs.spea.indiana.edu/kenricha/Oxford/Oxford%202011%20Readings/Panayotou.pdf>. 4. Стратегія сталого розвитку регіону: моногр. / І.О. Александров, О.В. Половян, О.Ф. Коновалов та ін.; за заг. ред. д.е.н. І.О. Александрова / НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2010. – 204 с.

*Казюка Н.П.,
аспірант кафедри менеджменту та маркетингу
Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника,
м.Івано-Франківськ, Україна*

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Дослідження структурних змін зайнятості в даний час є надзвичайно актуальне, оскільки це основа для відтворення трудового потенціалу, одна із складових визначення вартості робочої сили. Без належного вивчення трансформацій зайнятості стає неможливим регулювання механізму розширення зайнятості, скорочення рівня таких негативних соціально-економічних наслідків як бідність та безробіття. Особливо гостро дана проблема постає в розрізі кожного окремого регіону, оскільки за ступенем соціально-економічного розвитку регіони нашої держави досить диференційовані. Ця підстава змушує знаходити нові шляхи вирішення проблем структурних змін зайнятості кожного окремого регіону.

Регіональний аспект дослідження проблем зайнятості залишається маловивченим, тому для ефективної оцінки структурних змін зайнятості необхідне проведення глибокого аналізу регіональних тенденцій у сфері зайнятості. У зв'язку з відсутністю збалансованості між попитом та пропозицією на ринку праці значення регіональних досліджень проблем зайнятості невпинно зростає. Структура зайнятості населення є багаторівневою та багатокритеріальною, включає сукупність кількісних та якісних показників, таких як: тип власності, рівень кваліфікації, вид економічної діяльності, територіально-демографічний стан, місце трудової діяльності, сфера виробництва та характер праці. При вирішенні проблем удосконалення існуючої структури зайнятості важливого значення набуває підвищення вимог щодо статевікового складу та чисельності трудових ресурсів.

Зрушення в структурі зайнятості населення регіону в більшості випадків обумовлені результатами функціонування галузей економіки та видів економічної діяльності. Так, стабільний розвиток економіки регіону неможливий без достатнього функціонування окремих галузей або видів економічної діяльності. Варто відзначити, що інтенсивніший розвиток одних галузей обумовлює також розвиток інших. Такі провідні галузі підвищують рівень розвитку регіону та стабілізують його економічну систему. До галузей, що позитивно впливають на розвиток економіки регіону варто віднести такі, що інтенсивно розвиваються самі (характеризуються достатньою прибутковістю діяльності, значними потужностями виробництва та кількістю працюючих) і активізують розвиток інших галузей (мають значні зв'язки з іншими галузями, інтенсифікують їх розвиток), та залучають інвестиції за рахунок виробництва продукції, що користується попитом за межами даного регіону. Розвиток таких галузей окреслено в програмі соціально-економічного розвитку регіону, країни і є метою загальнодержавних та регіональних програм. Отже, провідні види економічної діяльності характеризуються тим, що: обумовлюють зниження загального рівня безробіття шляхом зростання працевлаштування та створення нових робочих місць, а також покращення соціально-